

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

TÜSİAD
YÖNETİM KURULU BAŞKANI
ÖMER SABANCI'NIN
İZMİR DOKUZ EYLÜL ROTARY KULÜBÜ
TOPLANTISI KONUŞMASI

12 Ekim 2005
İZMİR

TÜSİAD AVRUPA SANAYİ VE İŞVERENLER KONFEDERASYONLARI BİRLİĞİ (UNICE) ÜYESİDİR.

İstanbul : Meşrutiyet Cad. No: 74 Tepebaşı 34420 İstanbul - Türkiye
Ankara : İnan Cad. No: 39/4 Gaziosmanpaşa 06700 Ankara - Türkiye
Brüksel : 13, Avenue des Gaulois, 1040 Brussels-Belgium
Washington D.C. : 1250 24th Street, Washington D.C. 20037 - USA
Berlin : Mörkisches Ufer, 28 10179 Berlin-Mitte - Germany
Paris : 12, Rue Godot de Mauroy 75009 Paris - France

Tel: (90-212) 249 19 29
Tel: (90-312) 468 10 11
Tel: (32-2) 736 40 47
Tel: (1-202) 776 77 70
Tel: (49-30) 28 878 6300
Tel: (33-1) 426 516 40

Faks: (90-212) 249 13 50
Faks: (90-312) 428 86 76
Faks: (32-2) 736 39 93
Faks: (1-202) 776 77 71
Faks: (49-30) 28 878 6399
Faks: (33-1) 426 516 99

e-mail: tusiad@tusiad.org
e-mail: ankoffice@tusiad.org
e-mail: bxloffice@tusiad.org
e-mail: usoffice@tusiad-us.org
e-mail: info@tusiad-de.org
e-mail: satan@tusiad.org

web: www.tusiad.org

Saygıdeğer konuklar, sevgili İzmirli dostlar, değerli basın mensupları

Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği TÜSİAD adına hepinizi saygıyla selamlıyorum. Ülkemiz için tarihi bir eşikten geçtiğimiz bu dönemde sizlere hitap etme fırsatını verdikleri için İzmir Dokuz Eylül Rotary Kulübü'ne teşekkür ediyorum.

Türkiye ekonomisi, 2004 yılında %10 civarında büyümüş ve enflasyonda %10'un da altına inerek tek haneli rakamlara ulaşmıştı. Geçtiğimiz yıl, her iki temel ekonomik göstergede de yıl başında konulmuş olan hedeflerden çok daha iyi sonuçlar elde edilmiş, ancak bu durumun devam ettirilip ettirilemeyeceği yönünde ciddi kaygılar ortaya çıkmıştı. Genel kanının ekonomideki kırılganlığın henüz tam olarak ortadan kalkmadığına yönelik olması nedeniyle, başta giderek genişleyen cari açık olmak üzere, artan petrol fiyatları ve geciken IMF Stand-by anlaşması da bu kaygıların daha da artmasına neden olmuştu. Ancak, geride bıraktığımız yaklaşık on aylık süre zarfında IMF ile yeni Stand-by anlaşması imzalanmış ve geçtiğimiz hafta da AB ile müzakere süreci resmi olarak başlamıştır.

Bugün varmış olduğumuz nokta, 2002-2004 döneminde uygulamış olduğumuz ekonomik programın başarılı olduğunu ortaya koymaktadır. Eldeki en son verilerin ışığında, ekonomimizdeki büyüme ile enflasyondaki düşüş eğiliminin, hedeflere uygun biçimde, devam ettiğini rahatlıkla söyleyebilirim. Petrol fiyatlarındaki uluslararası gelişmelerin Türkiye ekonomisini geçmiş yıllara göre çok daha az olumsuz etkilediği ortadadır. Geçtiğimiz üç yıl içerisinde enflasyonda çok ciddi bir mesafe katettik. Dışsal riskler her zaman mevcut olmakla birlikte, enflasyondaki rotamızdan gerek bu yıl gerekse gelecek yıl önemli bir sapma olmayacağına inancım tamdır.

Bu yılın ilk altı ayına ilişkin olarak açıklanan milli gelir rakamları, büyüme oranlarında geçtiğimiz yıla kıyasla bir düşüşe işaret etmekteydi. Söz konusu düşüş herhangi bir ekonomik durgunluğa işaret etmemekte, aksine daha sağlıklı ve sürdürülebilir bir yapı için gerekli olan yavaşlamayı göstermektedir. Nitekim yapılan çalışmalar, Türkiye ekonomisi için potansiyel büyüme oranının %5 ila %7 aralığında olduğunu ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, ekonominin bu aralığın çok uzağında bir oranda büyümesi makro dengeler açısından olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Bu sebeple, geçtiğimiz yılın ikinci yarısında yerinde ve zamanında alınan önlemler sayesinde 2005 yılında büyüme oranları makul seviyelere çekilmiş ve ekonomide aşırı ısınmanın önüne geçilmiştir.

Bir diğer olumlu gelişme olarak da işgücü piyasasındaki gözle görülür toparlanmaya değinmek istiyorum. İstihdam rakamlarındaki artış ve işsizlik oranlarındaki düşüş eğilimleri, bu döneme kadar ekonomik temellerdeki güçlenmeyi geriden takip eden işgücü piyasası açısından, memnuniyet verici gelişmelerdir. Eldeki bulgular, istihdam ile verimlilik arasındaki uzun dönem ilişkisinin gelecek yıldan itibaren oturmaya başlayacağı yönündedir. Bu durumun ekonomideki büyüme potansiyelini yukarı çekeceği de beklentilerimiz arasındadır. Bütün bunların yanısıra, tarım dışındaki kesimlerin istihdam yaratma kapasitelerinin genişliyor olması işgücü piyasası açısından geleceğe dönük beklentileri güçlendirmektedir.

Ekonomideki tüm bu olumlu gelişmelere rağmen cari işlemler dengesindeki açığın önlenemeyen yükselişi elbetteki tedirginlik yaratmaktadır. Bu boyuttaki bir açığın sürdürülebilir olmadığına ve önümüzdeki dönemde bir "sert iniş" yaşanacağına ilişkin bir takım beklentiler mevcuttur. Halihazırda, ekonominin yumuşak karnı burasıdır ve yeni bir kırılganlık yaratıp yaratmayacağı yönünde çeşitli soru işaretleri bulunmaktadır. Ancak, burada vurgulamak istediğim husus açığın kendisinden çok finansmanının nasıl olduğudur.

Bugüne kadar açığın finansmanı portföy yatırımları ve uzun vadeli krediler tarafından sağlanmıştır. Kriz öncesindeki döneme göre daha sağlıklı bir sermaye yapısına işaret etmesi açısından bu önemli bir tespittir. Temel beklentimiz, ekonomideki istikrarın giderek güçlenmesine koşut olarak gelecek dönemde de benzer bir finansman yapısının devam edeceği ve ani sermaye çıkışlarının yaşanmayacağı yönündedir. Bununla birlikte, son dönemde özelleştirmelerde elde edilen başarılar da bu beklentiyi destekler niteliktedir.

Yeni ekonomik programın kararlılıkla uygulanmaya devam etmesine ek olarak AB müzakere sürecinin Türkiye ekonomisi açısından önemli çapalar olduğu unutulmamalıdır. Ayrıca, tarihsel olarak oldukça güdük kalan yabancı sermaye yatırımlarının gelecek dönemlerde, diğer birçok gelişmekte olan ülkede olduğu gibi, Türkiye ekonomisi açısından da önemli bir dış kaynak olma olasılığı hayli yüksektir. Yabancı yatırımcıların ekonomimize duyduğu ilginin giderek artacağı yönündeki izlenimlerimiz de oldukça kuvvetlidir. Nitekim, büyüme ve enflasyondaki başarılar ek olarak, izlenen maliye politikası sonucunda da bütçe disiplini büyük ölçüde sağlanmıştır. Ekonomimize ilişkin temel beklentiler, gelecek seneye ilişkin büyüme ve enflasyon hedeflerinin tutturulacağı, bununla birlikte bütçe dengesi ile toplam kamu borcunun önümüzdeki yılın sonlarına doğru Maastricht kriterlerine ulaşacağı yönündedir.

Değerli konuklar,

Yalnızca kısa ve orta vadede ekonominin ikinci önemli çıpası olduğu için değil, uzun vadede ülkemizin geleceği açısından hayati önemde olduğu için Avrupa Birliği ile ilişkilerimizi de dikkatle izlememiz gerekiyor.

Hepinizin bildiği gibi Avrupa Birliği'ne üye ülkeler geçtiğimiz hafta, uzun vadede ülkemizin geleceği açısından tarihi bir karara imza atarak, Türkiye ile müzakerelere başlama kararı aldılar. Türkiye, 3 Ekim 2005 tarihinde, hukuksal zemin değiştirerek, “aday ülke” olmaktan çıkarak; “tam üyeliğe geçiş aşamasında ülke” haline gelmiştir.

Türkiye'nin, bu tarihsel aşamayı, Avrupa Birliği'nin kendi iç siyasal dengeleri ve sosyo ekonomik ortamı açısından, kurulduğundan beri yaşadığı en zor dönemde gerçekleştirmiş olması, gelinen noktayı daha da anlamlı kılmaktadır.

Müzakerelerin açılmasının ardından, önümüzdeki zorlu süreçle ilgili gözden kaçırılmaması gereken birkaç noktaya dikkatlerinizi çekmek istiyorum. Müzakere Çerçeve Belgesi oldukça dengeli bir şekilde hazırlanmıştır. Belgenin hazırlanma sürecine Türkiye'nin dahil olmadığı dikkate alınacak olursa mevcut koşullar altında elde edilebilecek en iyi siyasal sonuçlardan biri elde edilmiştir. Dolayısıyla, belge konusundaki değerlendirmeler soğukkanlı ve orta vadeyi gözetken bir yaklaşımla yapılmalıdır.

Öncelikle Türkiye'nin AB müzakere modelinin belirginleştirilmesine ilişkin çalışmalar hızlandırılmalı, müzakere sürecinin tüm sivil toplumun etkin katılımı ve desteği ile sürdürülmesinin önemi dikkate alınmalıdır. Uyum sağlayacağımız AB mevzuat ve politikaları sürekli yeni eğilimler ve değişim içindedir. Avrupa Birliği karar alma sisteminde çok önemli bir role sahip bulunan Avrupa özel sektörünün temsil kuruluşu UNICE'nin üyesi bulunan TÜSİAD, bu konuyla, değişim sürecinin içerisinde yer alarak; Türk özel sektörünün AB sürecindeki görüşlerinin, Türkiye'nin müzakere politikasına katkısını sağlama sorumluluğunu üstlenmeye devam edecektir.

Hiç kuşkusuz bu dönemin Türkiye açısından en büyük önemi, içeride ve dışarıda Türkiye'nin mevzuat uyumu sürecindeki başarısını ve saygınlığını yükseltmek olacaktır. Türkiye'nin müzakere sürecinde hızlı ilerlemesi, siyasal ve ekonomik reform sürecinin devamına ve derinleştirilmesine bağlı olacaktır.

Bu nedenle, müzakerelerin açılma kararını Türkiye'nin gerekli atılımları tamamladığı şeklinde değil, daha ileri düzeydeki atılımlar için sağlanan yeni bir ivme olarak yorumlamalıyız. Kapsamlı bir kamu reformu, kayıtdışı ekonomi ile kararlılıkla mücadele, demokratik reformların uygulanması, tarım, eğitim, sosyal güvenlik gibi alanlarda artık gecikmiş olan reformların hayata geçirilmesi, Türkiye'nin küresel bilgi toplumunda önde gelen bir ülke olma yolunda ilerlemesi ve belki de hepsinden önemlisi toplumsal diyalog ve uzlaşma kanallarının açık tutulması, Türkiye'nin müzakere pozisyonunu da güçlendirecektir.

Müzakerelerin tamamlanmasının ardından Türkiye'nin üyeliği, diğer aday ülkelerde olacağı gibi Avrupa kamuoyunun desteğinin alınmasını gerektirecektir. Türkiye olarak, demokratik reformlarda gösterdiğimiz başarıyı, teknolojiyi ve medyayı iyi kullanan bir iletişim stratejisi ile Avrupa'da saygınlığımızı artırma yönünde şimdiye kadar kullanamadık. Hiç değilse bundan sonra, son yılların demokratik ve ekonomik kazanımlarını kapsamlı bir uluslararası iletişim kampanyası ve 21. yüzyılın zorunlu kıldığı çağdaş bir diplomasi anlayışı ile siyasal kazanımlara dönüştürebilmeliyiz.

Bu yüzden Avrupa ile iletişim konusunda daha aktif olunması, bu alandaki eksiklerin giderilebilmesi için son yıllarda oluşturulan Avrupa Birliği İletişim Grubu (ABİG) gibi girişimlerin desteklenmesi büyük önem taşıyacaktır. Türkiye'nin demokrasi, ekonomik ilerleme ve toplumsal kalkınma başarılarının ve vizyonunun Avrupalı bir çerçeve içinde en geniş kamuoyuna, en etkin şekilde anlatılması ve Türkiye'nin aleyhine çalışan kurum ve kişilere niteliklerine göre ayarlanmış şekilde düzenli ve etkili bir şekilde tepki verilmesinde büyük yarar olduğu şüphesizdir.

Öte yandan AB'nin son genişlemesinin ardından 25 üyeli bir yapıya uygun bir karar alma mekanizması ve kurumsallaşma gerçekleştiremediği, Türkiye hakkındaki müzakerelerin açılma kararının alınma sürecinde yaşanan diplomatik tıkanıklıkla bir kez daha kanıtlanmıştır. Gerek AB'nin bundan sonraki politikalarının belirlenmesi, gerekse Türkiye'nin müzakere sürecinin ilerleyen aşamalarında bu tür sorunların yaşanmaması bakımından, AB'nin kurumlarını ve karar alma süreçlerini kolaylıkla sekteye uğratılabilecek bir yapıdan kurtarılması AB tarafının önündeki bir görev olarak durmaktadır.

AB'ye tam üyelik sürecini ve bu süreci resmen başlatacak olan müzakereleri orta vadeli bir perspektifle değerlendirmemiz gerektiğini de vurgulamalıyız. Aslında sürecin ucu Türkiye için de açıktır ve öyle olmalıdır. Önümüzdeki yedi-sekiz yıl içinde Türkiye daha güçlü bir ekonomiyle, daha derinlemesine benimsenmiş bir demokrasi ve hukuksal düzenle toplum olarak AB üyeliğine hazır bir konuma gelecektir. O noktada AB'nin de Türkiye için çekim gücünü koruyor olması gerekir.

AB, ekonomik büyüme ortamına geri dönmüş, küresel rekabet gücünü tekrar yükselişe geçirmiş olmalı. AB içinde siyasal bütünlük ve olgunluk gelişmeli, dış politika, bütçe ve tarım politikası gibi alanlarda temel reform süreci ilerlemiş olmalıdır. AB, daha iyi işleyen bir kurumsal sistemle, anayasanın reddi sonrasında oluşan belirsiz ortamdan kurtulmuş olmalıdır. Bazı Avrupa ülkelerinde etkisi aşırı uçlardan merkez sağ ve sol partilere kadar yayılabilen popülist, içine kapanmacı, yabancı düşmanı ve aşırı milliyetçi siyasal eğilimler Avrupa

demokrasinin saygınlığına zarar verici bir düzeyde ortama egemen olmamalıdır. Avrupa bu olumlu yönde ilerlese, demokratik, ekonomik ve toplumsal açıdan güçlenmiş bir Türkiye, Avrupa'nın yeniden oluşan dengelerinde kendini en iyi şekilde konuşturabilecektir.

Beni dinlediğiniz için hepinize teşekkür ediyorum.